Ročník VI. (III.) Červen r. 1936. Č. 6.

Zornice

Měsíční příloha „HLASU VOLYNĚ“ pro mládež.

Řídí Josef Foitík (Wilhelmówka, poczta Błudów.)

Vl. Brouček.

Muzikantská.

Nic nedbám, jen když mám
radost tu jedinou;
nic nedbám jen když znám
muzikou hrát...
Až půjdu k oltáři,
radost má zahoří.
— varhany svatební
budou mi hrát...
Ta česká muzika
výská i naříká,
ta česká muzika
— celý můj svět;
ona mne potěší
svět když mne netěší,
radost mi navráti
— klid duše zpět.
Život mi osladí,
bohatství nahradí;
pokladem tomu je,
kdo zná z něj brát!..
— Naposled zahraje
na cestu do ráje;
smuteční nad hrobem
bude mi hrát...

Lícha nezoraná.

Na našem národním poli posud jsme nechali jednu lichu nezoranou.

Od příchodu našich předků na Volyň uplynulo okolo 70 let; a z prvních pionýrů nežije již skoro žádný. Ba, už odcházejí i ti, kteří sem přišli buď jako dorost a nebo i malé děti.

Naši předkové museli zde vykonati ohromnou práci uprostřed té pustiny, jaká je obklopovala by mohli připraviti skvělejší budoucnost svým potomkům.

Na tu jejich velikou a svízelnou práci musíme dnes vzpomínati jen s úctou a vděkem. Víme také o tom, že prožili zde rozmanité doby jak zlé, tak i dobré. Naše větev byla svého času takřka u vrcholu svých snah, ale také prožívala svůj úpadek a „své“ boje a třenice. O tom o všem by se dalo nasbírati hodně látky — látky vhodné k zpracování naši historie — „Historie volyňských Čechů.“

Mnoho se už o naši minulosti na Volyni napsalo. V různých časopisech byly vydány i zvláštní brožury o Volyňských Češích, ale vše to je příliš stručné a neúplné.

Hovořil jsem před časem s p. Mesnerem, předs. ČMŠ o tom, že bychom měli onu historii zpracovat a vydat tiskem. Pan předseda uznal oprávněnost tohoto návrhu a myslím, že každý svědomitý krajan to uzná také, že naši minulost musíme zachytit perem pro budoucno.

Krajané, přistupme tedy k činu! Sbírejme materiál pro naši historii, mohou to být články z vyprávění našich pamětníků starších časů, životopisy krajanů, historie založení českých osad, výtahy z kronik, výstřižky z novin, obrázky atd. atd.

Já bych podával k diskusi takovéto uspořádání našich dějin:

Část I. — Krátký (stručný) nástin dějin Volyně do příchodu Čechů.
„ II. — Zeměpis Volyně (stručný).
„ III. — Co předcházelo v Čechách emigraci Čechů na Volyň.
„ IV. — Emigrace.
„ V. — První léta volyňských Čechů až do světové války.
„ VI. — Světová válka a volyňští Češi.

Zvláštní pozornost by se musela věnovati částem IV, V, a VI. Do části V. by se zařadily mimo jiné životopisy našich krajanů — pionýrů a to nejen pracovníků osvětových a kulturních, ale i těch, kteří s mozoly na rukou a s upoceným čelem pracovali tělesně od časného rána do pozdní noci. Často jejich práce byla korunována zdárným výsledkem, ale mnozí také ztroskotali.

O tom, že by část „Světová válka“ byla zvláště zajímavá, netřeba se ani šířit.

Mám naději, že se vezmeme do práce hned a všichni, kdo jen bude moci a každý ve svém okolí budeme shánět vhodný materiál pro „Naše Dějiny“. Až bude s dostatek látky, utvoříme redakční kroužek, který látku upraví a snad se pak najde i způsob, jak knihu vydat tiskem.

Josef Foitík.

Jos. V. Sládek.

Čtyři bohatýři.

Kdysi čtyři bohatýři
jsou vyjeli si z Čech,
to v kápi mních a měšťák
a v zbroji statný lech.
— A čtvrtý — odpusť Bože,
mu bohatýrský los! —
byl Honza, — český Honza
a pěšky šel a bos.
— Vzal režný bochník chleba
a uzel na ruku
a máma po dědkovi
mu dala haruku.
Kdy čtyři bohatýři
jsou z Čech vyjeli ven
a slíbili, že vrátí
se domů v rok a den.

DOKU
DĚDICTVÍ ČESKÝCH KOMUNIT UKRAJINY

Mnich obrátil se k jihu
a dojel v svatý Řím,
tam dostal zlatou mitru
a vlast mu byla dým.
A lech kdes na severu
na králův přijel hrad
a proti vlastní zemi
šel za erb bojovat.
A měšťák na západu
si hezkou ženu vzal,
za její těžké věno
i řeč jí zaprodal.
Náš Honza, český Honza,
šel rovnou slunci vstříc,
tam dvě měl rodných bratří
však nedali mu nic.
Pak v sever, jih a západ
jej vede bludný krok,
tam byli by ho cti i
na víc než den a rok.
A slibovali kmenty
a zlata na ruku,
jen když jim Honza prodá
tu českou hazuku.
A slibovali dvory
a čeleď v zástupu,
jen když jim zapomene
na rodnou chalupu.
Však Honza tvrdou kůrku
si vytáh' z úzlu ven
a sedl sobě na mez
a plakal, plakal jen.
Co jsou mu panské dvory
a čeleď, zlata lesk,
když utrhne mu srdce
ten po domově stesk!
A Honza, český Honza,
jen stále říkal „Ne!“
A domů šel — a zbude
tam do soudného dne.

V. Brouček.

Štvanec.

XII.

Jenda Koudelků byl tedy doma. Nebyl ten jeho návrat tak radostný, jak si představoval. V kraji bylo plno rakouského vojska, které nesmělo zvědět, že vrátil se Koudelkův syn z vojny. Uprchlík by jistě bez dlouhých průtahů byl odveden zpět, ne-li ihned na místě potrestán smrtí. Také následky tolikerých útrap se dostavily a hoch těžce se roznemohl. Sesláblým tělem horečka lomcovala po několik dní a když konečně jej opustila byl tak sláb, že nemohl se ani na lůžku posadit. Koudelka sehnal nějaká prkna a v zadní komůrce udělal ještě jednu „falešnou“ stěnu, takže povstala tam malá místnost, do níž odnesly nemocného Jendu. Chodilo se tam stropem a tma tam byla ve dne i v noci.

Muselo se dbát největší opatrnosti, neboť vojáci byli tu každou chvíli. Ani před sousedy nesměli se zmínit o synově návratu, neboť bylo jisto, že zvěst tato roznesla by se brzy po vesnici a zakrátko dostala by se k rakouským oficírům. A tak aniž kdo o tom věděl byl Jenda doma, na rodném statku, na nějž se tolik těšil...

V prvních dnech nezajímal se mnoho o své okolí a budoucnost. Potácel se takřka mezi životem a smrtí; ale konečně silný jeho organismus zvítězil, počal zvolna nabývati sil pak dostavily se také myšlenky. Vzpomínal, uvažoval, myslil. Tolik se těšil, na domov, na to, jak proběhne se známými poli, kde voní teď před žněmi každý stonek, každá travička. Jak okřeje po tolikerých útrapách na čistém božím vzduchu, který mu nikdo nebude odměřovat. A zatím — —? Hnije tady mezi dvěma stěnami — jako za živa pohřben....

Ve stěně prošťáral nevelkou štěrbinu kterou viděl trochu ven, na cestu. Často tam spatřil známé a několikrát také vojáky. Pochodovali kolem a Jendovi krev stuhla v žilách, když je poprvé uviděl. Chtěl někam utéci, ale naraziv na stěnu seznal kde se nalézá a uvědomil si svou málomocnost. Musil se spolehat jenom na to, že jej nebudou hledat. Byl tady sice schován, ale nebylo to přece dost bezpečné...

To věděli i rodiče, kteří trpěli spolu s ním... Těšili se však tou nadějí, že snad se Rusové nedají a odeženou Rakušáky odsud, pak nebude třeba se skrývat se svým tajemstvím. Kdyby však přece musili ustoupit až po Kijev, jak chlubí se chvástaví Němci, kdyby tu zůstali pořád? Koudelkovic trnou při takovém domnění, neobávají se příliš o sebe ale o syna, jenž jest jejich nadějí, štěstím.

Jednou přišli vojáci rekvírovat. Nebylo už co brát, poněvadž co bylo to vzali už dříve. Koudelkovům zůstala jediná kravka. — Koně i s vozem sebrali do obozu odkud zachránil se stařík útěkem nechav tam všechno... Také prasata, drůbež sebrali, ale hladovým Němcům pořád to nestačovalo... Dnešní rekvisici vedl nějaký maďarský

Zdravotnický koutek.

Rýma.

Tušilo se již dávno, že rýma je nemocí podobných vlastností jako řada jiných ochuravění, že totiž se dá lehce přenésti na jiné zdravé lidi. To tuší již moudrost lidová, která varuje, aby dítě nešlo příliš blízko k osobám, které mají rýmu.

Ale nade všechnu pochybnost bylo to nedávno teprvé dokázáno třemi anglickými učenci A. R. Dochezem, K. C. Millsem a Y. Kneclandem. O jejich pokusech přináší stručnou zprávu anglický přírodovědecký časopis „Nature“.

Za původce rýmy, jejíž těžší tvar bývá označován jménem chřipkové rýmy, byly postupně považovány přerozmanité bacily, které byly nalezeny na sliznici nosu lidí onemocnělých rýmou. Tak byl tam nalezen pneumococcus (průvodce zánětu plic), streptococcus (kulovitý bacil, který tvoří řetízky) a j. Ale o žádném z těchto organismu nebylo možno pokusem dokázati, že by byl schopen vyvolati rýmu. Proto se usoudilo, že bacil, který vyvolává rýmu, patří mezi t. zv. filtrabilní viry (lat. virus = jed). Jsou to nákažliviny dosud neznáme povahy, které jsou tak drobné, že projdou filtrem s tak jemnými pory, že se jimi bacily zadrží.

Jmenovaní tři angličtí učenci filtrovali nosohltanové hlemy osob, které měly zjištěnou rýmu, filtrem sutsovým, který nepropouští bakterií. Tekutinu, která filtrem prošla, naočkovali na nosní sliznici šimpanze. Záhy se u opice dostavila rýma zcela obvyklého zjevu. Přihlásili se lidé dobrovolníci k pokusům, a též u nich byla po naočkování zjištěna rýma. Obojí rýma, opičí i lidská, byla stejně nákažlivá při dalších pokusech, a to pro lidi i šimpanze.

Zfiltrovaná tekutina byla uschována v ledničce a podržela schopnost nakaziti po 4—14 dni. Konečné byly konány pokusy, aby byli v tekutině

DOKU
DĚDICTVÍ ČESKÝCH KOMUNIT UKRAJINY

obsažení původci rýmy vypěstováni v kultuře. I to se podařilo. Nakažlivina byla přenášena s kultury do kultury a po 12. přenosu byla zjištěna tak, že kultura vyvolala rýmu u jednoho že tří dobrovolníků. Bylo pokračováno a připravena patnáctá kultura, která z původního hlenu měla již jen 2 kvadriliontiny (kvadrilion je číslo s ohonem 24 nul). A přece ze tří dobrovolníků dva touto kulturou očkovaní onemocněli rýmou. Tyto všechny pokusy byly nutny, aby bylo nade všechnu pochybnost dokázáno, že rýma je nakažlivou nemocí. K důkazu toho se vyžaduje: 1. aby bylo možno nemoc přenésti z člověka na zvíře nebo na jiného člověka (obojí ovšem musí býti zdraví); 2. aby bylo možno domnělého původce nemocí umělе pěstovati mimo živé tělo a aby kulturou bylo možno vyvolati nákazu.

Ale tyto pokusy mají ještě jiný důležitý význam. Přenosem na jiná zvířata bude snad možno najíti vhodnou očkovací látku, kterou bude snad možno rýmu léčiti. Rýma ovšem zpravidla není zlá, ale některé případy jsou ošklivé, takže by neškodilo najíti proti ní určitý lék.

Al. Dichtl („Nový lid“.)

Jazykový koutek.

(Píše J. Foitik).

Než přistoupíme k dalšímu rozboru vět rozvitých, promluvíme si ještě o t. zv. členech řeči. Mezi nimi rozeznáváme: podstatná jména, přídavná jména, slovesa, zájmena, číslovky, příslovce, předložky, spojky a citoslovce.

I. Podstatná jména. Podstatná jména jsou jména osob, zvířat a věcí. Např.: muž, dům, paní, kočka, židle, okno, dítě atd. U podstatných jmen rozeznáváme trojí rod, a to: mužský (muž, pes, dům), ženský (paní, kočka, židle) a střední (dítě, okno). Rody rozeznáme snadno, když si k nim přidáme slůvka ten, ta, to. Dá-li se nám k podst. jménu přidati slůvko ten, je rodu mužského, když ta — je rodu ženského a když to — je středního.

Dále u podstatných jmen rozeznáváme ještě číslo: jednotné a množné. Mluvíme-li o jedné věci určitého rodu, je to číslo jednotné; np.: muž sedí, dům stojí. Mluvíme-li ale o několika stejných věcech stejného rodu, máme už číslo množné; np.: stromy rostou, děvčata zpívají, děti si hrají.

Při řeči také pozorujeme, že podstatná jména mění své koncovky; np.: dům — domu — domě — domem, kočka — kočce — kočkou atd. Tomu říkáme, že se skloňují. Při skloňování rozeznáváme sedm pádů, které vždy stojí v přesném pořadí. Každý pád má určité otázky, na něž skloňovaným podstatným jménem odpovídáme.

Uvedu vzorec:

Pád	otázky	Pád	Skloňování podst. jmen: had, sud. Jedn. číslo.	
1.	Kdo? co?	1.	had	sud
2.	Koho? čeho? čí?	2.	hada	sudu
3.	Komu? čemu?	3.	hadu-ovi	sudu
4.	Koho? Co?	4.	hada	sud
5.	jímž někoho nebo něco oslovujeme?	5.	hade!	sude!
6.	O kom? o čem?	6.	o hadu-ě-ovi	sudě-u
7.	Kým? čím?	7.	hadem	sudem

(Pokračování.)

Knihy redakci zaslané.

V redakci Zornice máme tyto knihy:

Paul Rosenhayn: „Jachta sedmi hříchů“ cena zl. 1.50
„ „Noc bez jitra“ „ 1.50
„ „Valuta“ „ 1.50
Pavel Dušan „Jitřní bouře“ „ 1.50

Ceny s poštovným. Na přání tytéž knihy svázané o zl. 1.20 dráže.

„Památné bitvy našich dějin“ je název knihy Dr. M. Kratochvíla, která vychází v sešitovém vydání po Kč 1.80. Obsah velice poutavý a poučný pro milovníky historické četby. Doporučujeme k odebírání našim Odborům SČM. Objednávky přijímá: Jos. Mojdl, Chomout, p. Warkowicze.

---

cuksfíra, vztekiý jako čert. Lál, když nic nemohl sehnat, a zuřil, že celou vesnici dá vyvěšet. U Koudelků vlezl do chlévka od prasat, do stodoly, na patro i na hůru. Tam prohledávali každý kout, každé místečko. Drzý cuksfíra svítil si dokonce zápalkami, takže byla obava, že zapálí. Koudelkovi trnuli hrůzou, když hledali nad Jendovou skrýší, aby nezpozoroval tajnou záklopku. Rekvisice odešla však s prázdnou, nenaleznuv ničeho ...

XIII.

Bylo nedělní odpůldne. Sváteční ticho nebylo rušeno obvyklým hlukem a lomozem. Ve vesnici byl klid, přerušovaný občasně vojákem v modré uniformě, kterých se po návsi trousilo dosti. Radili se o něčem. Tak krásné počasí, nálada dobrá, což aby to nějak oslavili? — Děvčat ve vesnici dosti, což aby tak splašili nějakou vrznu?“

Od rozhodnutí ke skutku nebylo daleko a tak po malé chvíli ozývala se ze dvora sousedícího s Koudelkovým harmonika doprovázená bubínkem. Nařikavé tóny harmoniky, přerušované výskotem tancechtivých vojáků dolehaly až do Jendova úkrytu. Spočátku nemohl si vysvětlit co se tam venku děje, a proto vylezl na hůru, kde bylo slyšet hudbu docela dobře. Okénkem v lomenici shlédl také několik děvčat, která spočátku stydlivě blížilia se k lákavým zvukům muziky. Přiběhlo několik vojáků a bez dlouhých okolků uchopivše tancechtivá děvčata, pustili se s nimi do bujného reje.

(Dokončení.)

ROZMANITOSTI.

Nej ... nej ...

Nejdelší most na světě spojuje San Francisko s Oaklandem. Jeho stavba se právě dokončuje. Až dosud takový most nebyl vystavěn. Překlenuje zátoku Zlaté brány a vede též přes ostrov Verba-Buena. Tento nejdelší most na světě měří skoro 13 a půl kilometrů. Spočívá na 51 mohutných pilířích. Je velmi široký a rozdělený na dvě části. Ve spodní části mohou vedle sebe projeti dva vozy elektrické dráhy a tři nákladní auta. Horní část je určena pro rychlou dopravu. Vejde se na ni šest osobních vozů vedle sebe. Již tři roky pracuje na této stavbě 6.500 dělníků. To znamená, že odpracovali 54,850.000 pracovních hodin. Upotřebený stavební materiál se počítá jen na tuny. Pro zajímavost si ta čísla přečtěte: 182 000 tun oceli, 18 500 tun ocelových lan, 756.000 tun betonu, 4.600 tun asfaltu, 1,300.000 sudů cementu, 317 000 žulových kvádrů, několik set tisíc dřevěných trámů a stavebního dříví a 100.000 litrů fermeže. Ještě jedno číslo! Co stál tento most? 77,000.000 dolarů, to jest 400,000.000 milionů zlotých.

DOKU
DĚDICTVÍ ČESKÝCH KOMUNIT UKRAJINY

Nejdelší potrubí na světě.

Když roku 1.900 stavěli inženýři v Asii bagdadskou dráhu, všimli si, že je tam kraj, v kterém je tolik nafty, že by mohla zásobovat okolní země široko daleko. Také tam za několik let provedli vrty do země, při nichž přišli na znamenité prameny. Zvláště roku 1931 narazily vrtáky čerpacích věží na pramen tak silný, že je tam dnes jedna z nejbohatších zásobáren nafty na světě. Proto odtamtud vystavěli potrubí přes pouště do přístavů Haifa a Tripoli. Na stavbě bylo zaměstnáno po tři roky 14.000 lidí. Lodi ze zahraničí musely dopravit na stavbu 200.000 tun nejrůznějšího materiálu. Jen na napájení dělníků vodou bylo nutno vyvrtat sto hlubokých studní. Loni stavbu dokončili. Je dlouhá 1.150 anglických mil. Nafta teče potrubím tři týdny než doteče do přístavu, kde plní lodi. Nejhorší práce na potrubí byla v přístavech, neboť lodi kotví daleko v moři a nafta nemůže být převážena od břehu, nýbrž musí být vedena až do nitra lodi. Po celé cestě potrubím ji hlídá 1.500 lidí, aby snad někdo potrubí nezničil v krajích, kde žije jen několik kočovných kmenů. Denně naloží na lodi 85.000 barelů(soudků) nafty. Ta se pak v čistírnách mění v čistý petrolej, benzin, vaseliny a různá mazadla. Protože na světě vzrůstá počet letadel, aut, motorových lodí, traktorů a strojů na benzinový pohon je také nafta stále důležitější surovinou pro průmysl.

Barevná jezera — podivuhodný přírodní úkaz.

Americký milionář plul na jachtě na Sundské ostrovy. Na jednom z nich objevil tři krásná jezera, všechna v kráterech vyhaslých sopek. Jejich voda má krásné barvy. Jedno jezero je jasněčervené, druhé světlezelené, třetí je modré. Zbarvení těchto jezer je mnohem sytější, než na př. barva vody v modré jeskyni na Capri. Tam způsobuje zabarvení odraz světla. Jaký je však původ barevné vody v těchto jezerech, nebylo dosud vyzkoumáno. Přírodopisci se domnívají, že na tento zajímavý zjev má asi vliv nerostné barvivo. Podle chemického rozboru je ve vodě z červeného jezera železo.

Po 3000 letech znovu oživli.

Profesor Kaptěrev vzal v polárních krajinách ze země z hloubky čtyř metrů hlínu, rozmočil ji destilovanou vodou a zkoumal ji pod drobnohledem. Spozoroval, že mu v této půdě začínají znovu růst plísně, řasy, ba i živé perloočky a ráčci. Profesor vzkřísil život, který odpočíval tisíce let. Protože půda náhle zmrzla, život v ní přestal a dřímal až do dnešní doby.

Život se přenáší s jedné hvězdy na druhou?

Nedávno pozorovali ve Spojených státech, kterak s vesmíru spadl déšť rozžhavených těles. Říkáme jim meteority. Učenci šli na místa, kam meteority zapadly, a zkoumali je. Schledali, že uvnitř meteoritů bylo ještě množství drobnohledných živočichů (mikroorganismů). Nález odporuje tomu, co jiní učenci tvrdí, že se totiž rozžhavením těchto těles zničí všechen život v nich. Zdá se tedy, že toto velké teplo nepronikne až do nitra meteoritů.

Zmýlená neplatí.

Voltaire jednoho dne oplýval chválou na učeného lékaře Hallera. Jeden z přítomných upozornil však Voltaira, že lékař naopak velmi špatně se vyjadřuje o jeho dílech.

— Je však docela možno — řekl nato Voltaire — že se oba dva mýlíme.

Neuznaný oprávce.

Voltairův přítel si dovolil opravit nějaký verš v jeho tragedii Irene. Druhého dne přišel k Voltairovi na návštěvu slavný architekt Perronnet, tvůrce znamenitého mostu u Neuilly. Byl přítomen i přítel, o němž svrchu byla řeč.

— Neznáte tohoto pána? — ptal se Voltaire architekta.

— Nemám potěšení ho znát — odpověděl.

— Tak můžete tomu být docela rád, protože kdyby byl vaším přítelem, mohl byste si být jist, že vám už jistě předělal alespoň oblouk vašeho mostu.

Móda — živitelka.

Móda rudých rtíků zachránila na Kanárských ostrovech obživu mnoha lidem. Chov co chenillských vší červce nopálového byl tam už v úpadku, neboť rudé barvivo bylo vyráběno mnohem levněji z anilinu než ze sušených samiček červcových. Jenže anilinové barvy jsou jedovaté a bezpečnost ženských rtů vynutila si návrat ke — vším. Na Kanárských ostrovech rostou divoce Opuncie (druh kaktusů) a na těch žijí právě tyto vzácné mšice. Tyto španělské ostrovy vyvezou ročně košenily za 3 miliony peset (přes 1 milion zl.)

Může se ryba utopit?

Jisté je, že ryba dýchá a proto se utopit může. U všech živých tvorů se musí dostati do těla kyslík, je rozveden do buněk, tam se spojí s částicemi potravy, které byly do buněk zaneseny krví a spálí je při nízké teplotě. Zastavme přívod kyslíku nebo potravy do buněk a život končí. U zvířat nesou kyslík do buněk červené krvinky, u hmyzu je tomu jinak. Ryba se liší od člověka tím, že má zařízení, jímž dovede lapat kyslík, pohlcený ve vodě. Kdyby to dovedl člověk, neutopil by se. Stačí tedy pustiti rybu do vody, z níž byl pohlcený kyslík odstraněn, a ryba se utopí. Někdy se to stává, když je v malém akvariu se stojatou vodou příliš mnoho ryb, nebo když na rybník v létě dlouho praží slunce. Zahříváním se totiž kyslík z vody uvolňuje, jsou to bublinky, které ve vodě vidíme krátce před varem.

Ostrov, jenž se schovává před zimou.

V Lotyšsku na jezeře Ilfungu je malý ostrůvek, jenž každého podzimku před hrozící zimou schová se pod hladinu. Na jaře se opět vynoří. Přes léto na něm vyroste bujná tráva, kterou vesničané z pobřeží vždy včas požnou. Učencům je tahle periodická ostrovní ponorka velkou záhadou.

Pohyblivá závěť.

V okolí Šanghaje chytili nedávno želvu, na jejímž štítu vyryl Budhův kněz v r. 1580 svou závěť, kterou bylo lze zcela jasně rozluštiti. Želva je nyní hýčkána v zoologické zahradě a vydrží snad ještě nějakou tu stovku let.

Nejsilnější zvíře.

Slon? Buvol? Lev? Kdepak! Ježto síla zvířete stanoví se výkonem v poměru k vlastní váze, je nejsilnějším zvířetem brouk roháč. Sám váží průměrně 14 gramů při čemž je schopen unésti až dvacetinásobek své váhy na značnou vzdálenost. Výkon jistě úctyhodný.

DOKU
DĚDICTVÍ ČESKÝCH KOMUNIT UKRAJINY